

Gyógyír minden dal

Szerző Administrator
2014. december 14.

Nagymama dalai
Gyógyír minden dal!

A Liszt-, Kodály-, Hungaroton-díjas, Bartók emlékdíjas és Kossuth-díjas énekművésszel, népdalénekesssel, Szvorák Katalinnal beszélgettünk.

- 2010-ben már benne volt a levegőben, hogy Önnek már régen járna a Kossuth-díj, és akkor jött az alternatív Kossuth-díj; a "rendes" csak 3 évvel később. Hogy is volt ez?

- Ezt a díjat egy alapítvány adományozza. Nekem nagyon jóleső meglepetés volt, hiszen egész pályám egyedi, alternatív. Nem kísér rivaldafény, nem tódulnak utánam menedzserek és az önmenedzselésem egyenlő a nullával. A mai napig szájról-szájra terjedek, akár a népdal. Különleges öröm volt megkapnom az alternatív Kossuth-díjat azért is, mert évente csak egyvalaki kaphatta. Az meg külön kuriózum, hogy a "legális" Kossuth-díj birtokosa is lehetek egyszerre. Természetesen lelki éghajlatomból adódóan a rengeteg díjat váratlan ajándékként könyvelem el, sohasem mozgatórugói életemnek. A legbüszkébb viszont az Ipoly-menti Pinc falu díszpolgárságára vagyok, mert azt őszinte szeretettel adományozta az alig 300 lelkes kis faluközösség.

- Hogy lett népdalénekes?

- Ez fokozatosan alakult ki bennem, az ember keresi önmagát, valamiben szeretne kiteljesedni, nyomot hagyni. Annyi minden mást is csináltam, ráadásul irtóztam attól, hogy a színpadon engem nézzenek, de a sors másként akarta. Pinc falujában, ahol cseperedtem, majd később Füleken az iskolában szinte mindenkinek ilyen jó hangja volt. Énekekkel kezdtük az órát, és természetes volt, hogy így még a matematika órát is vidáman vészeltük át. Közben azért kétszer is megnyertem a felvidékiek részére szervezett "Tavaszi szél vizet áraszt" országos népdaléneklési versenyt, énekeltem Lenin, Novotny és Husák képei alatt ötőrai "elvtársi" teákon, Kovács Kati számokkal nyertem szlovákiai táncdalfesztiválokon és Huszka Jenő Szabadság, szerelmében én voltam Judit. Tehát volt operett, kórus, táncdal és sanzón is. A néptánc hozott igazán közel a népdalhoz serdülőként. Pszichémhez igen közel került, beleépült, helyesebben már benne volt ez a letisztult, sallangmentes zene. Valószínűleg a génjeimben is hordoztam, hogy népdalénekesse vájak, talán meg se kellett tanuljam, legfeljebb újra felfedezni magamban. Boldog vagyok, hogy ez így alakult, mert sok örömet szerzett nekem és rengeteg gátlásomat le tudtam vetközni általa. Húsz éves voltam, amikor csehszlovák állampolgárként átjöttem a "szabad és gulyás-szocialista" kádári Magyarországra tanulni. Elvégeztem a magyar-könyvtár szakot, közben népdaloztam Budai Ilonkánál. Megpályáztam "A népművészet ifjú mestere" címet, amit 1980-ban meg is kaptam. Határon túliként a Parlamentben könnyezve vettem át a kitüntető címet Pozsgay Imrétől. Utána jött a Röpülj páva! Akkor még teljesen idegenül mozogtam itt, Budapesten, palóc tájszólással beszéltem. Ekkor is a népdal segített lelki gyógyításomban, a magamra találásban. Ha nem lettek volna ezek a teljesen véletlen-sorsszerű lehetőségek, akkor lehet, hogy ma nem is énekelnék. Talán hímeznék, mesélnék, vagy virágágyásokat gondoznék, de valószínűleg akkor is boldog ember lennék, mert annak születtem.

- És hogyan tovább?

- Utána sem pottyant ölembe a "karrier", befejeztem az egyetemet majd 1986-ban elkészítettem a Dalvándorlás c. első lemezemet, amely a Kárpát-medence népeinek közös dallamkincsével foglalkozik. Később ezt egy nyolc albumos "dalvándorlás" követte.

- Ma már folyamatosan jelennek meg az albumok, 2013-ban pl. három is...

- Igen, a Nap után sétáló című gyermeklemez után az A cappella jelent meg, melyen a Kárpát-medence népdalvariánsai szerepelnek. Ezen egykori zeneakadémiai növendékeim énekelnek velem együtt. A harmadik pedig Kudlik Júliával a Szeretettel - dalok és gondolatok. Mindhármát saját költségen, saját kiadásban jelentettem meg. Egyetlen boltban kaphatók az országban! A profitorientált töke ellen így lépegetek. Lassan, de eredményesen! A "kudlikos" aranylemezzé avanszált másfél év alatt. Csöndben, hármásban megünnepeltük...

- Az sem véletlen, hogy a 2013-as Kossuth-díjat a pedagógiai, művészetoktatói tevékenységért ítélték oda, hiszen Önök új dolgokat fedeznek fel a diákjaival...

- Nagyon fontosnak éreztem, hogy azon túl, hogy a saját népzenei kultúránkat tudjuk, a szomszédjainkét is

megismerjük! Nagyon sok az átjárás, az áthallás a Kárpát-medencében: erős keleti gyökerek, nyugati hatás, nagyon izgalmas, hogy miket kaptunk másoktól és azok hogyan alakulnak át nálunk. A jeles napok dalainál is sok érdekességet fedeztem fel, pl. hogy mennyire hasonlóan gondolkozunk az élethelyzeteinkben. Közös a történelmünk, ugyanarról énekelünk, csak a nyelv változik. Az emberek nagyon csodálkoznak, mikor ezeket énekelem, énekeljük. Sokkal gazdagabbak leszünk azáltal, ha mi is megismerjük a másokét, így elfogadóbbakká válunk. Ez mindenre-mindenkor érvényes, akár a cigánysággal, zsidósággal kapcsolatosan is. A zene által még az előítéletek is egyszerűen oldhatók fel!

- Most erősen jelen van a magyar kultúrában a határon innen és túl élő magyarok együvé tartozásának érzése. Sokáig ezt nem volt szabad érezni. Odakinn ez mennyire érzékelhető?

- Amikor én itt egyetemista voltam, "cseh lánynak" számítottam az Eötvös Kollégiumban, pedig a Felvidéken magyar iskolákat végeztem, és itt magyar szakra jártam. Ez a hatalmas nyitás ma óriási tett, mert a határon túli magyaroknak nagyon fontos az összetartozás érzése, a feltekintés az anyaországra, mint "édesanyjára". Mindenütt erős az asszimiláció, és éppen ezért az együvé tartozás érzésével kell erősíteni magunkat. A szülőföldön, az anyanyelven elsajátított tudás sokkal mélyebb, mint amit a többségi társadalom idegen nyelven tanulnak meg. Az önazonosságukkal tisztában lenni a legfontosabb, hogy büszkének legyenek arra, hogy magyarok. Magam is a bőrömről tapasztaltam, hogy ez a mindennapok csatáiban milyen nehéz. Emiatt is fontos az oktatás, hogy tisztában legyenek azzal, milyen szellemi örökség a miénk! Ezt büszkén kell felvállalni. Ezért is különös hely a Dunakanyar, ahol sok nemzetiség él együtt és többféle módon tud(hat) egymásnak közös élményt nyújtani. Ezt csak együtt lehet!

- Szvorák Katalinnak van még egy újabb "tartozása" a gyerekek felé egy CD-vel. Ez mikor fogalmazódott meg?

- Karácsonyra várjuk az első unokát, akiről még nem tudni, hogy fiú lesz-e, vagy lány. Eszter lányom semleges nemből most Babónak nevezi őt. Sok-sok kismamának, anyukának, nagymamának szeretnék segíteni a készülődéssel. Itt a főszereplő csak az emberi hang lesz. Altatók, tornáztatók, tapsoltatók, cirógatók, etetők, jártatók, dúdolós és dallamos mondókák csendülnek majd fel.

Minden terhesség és szülés számomra komoly misztérium, hiszen a nő legnagyobb alkotása a gyermek. Én a Popperrel szimpatizáló és lelkes feminista olvasó bizton állítom, hogy mi nők, ha semmi mást nem tennénk életünkben, csak szülnénk, akkor talán a férfiaknál picit hasznosabbak vagyunk, mert jövőt, így folytatást-biztosítót, egyedi-megismételhetetlen lényeket-tehetségeket hozunk létre. A "spermalövő" férfiak elégedjenek meg és teljesítsék egy valamikori kínai filozófus útmutatása szerinti a három életcél: építsenek egy házat, írjanak egy könyvet és nemzzenek minél több gyermeket!

Anyaként megalkottam két főművem: két gyermekem! A férjem is teljesítette a filozófus elvárásait.

Most nagymamaként szeretném élvezni, tovább énekelni a folytatást!

Az interjút készítette Csatornai Katalin (Dunakanyar - december) a teljes interjú megjelent a Felvidék Ma hírportálon.